

فصل پنجم

جمع بندی و نتیجه گیری

۵-۱) خلاصه تحقیق

تمایل روز افزون دختران به خوانش رمانهای عامه پسند عاشقانه و تداوم این تمایل تا دوران دانشجویی و پس از آن، علی رغم انتقادات فراوان و نگرش منفی که به خوانش این رمانها به جهت ویژگیهای محتوایی و کیفی آنها وجود دارد؛ و انتظاراتی که برای قشر دانشجو به سبب بهره مندی از فضای دانشگاه به عنوان یکی از نهادهایی تعیین کننده در فرایند جامعه پذیری فرهنگی متصوریم، مبنای اصلی طرح ریزی این پژوهش شد.

در مقابل ادعای برخی از طرفداران رمانهای عامه پسند، مبنی بر نگران کننده نبودن اقبال عمومی به این بخش از ادبیات داستانی؛ به دلیل فراهم آوری زمینه ورود مخاطبین این رمانها به حوزه ادبیات متعالی؛ با یافته های تنها پژوهش صورت گرفته بر مبنای مخاطب شناسی رمانهای عامه پسند عاشقانه (ارحامی، ۱۳۸۸) مواجه می شویم که بیانگر غیر منقطع بودن خوانش رمان عاشقانه و تداوم آن در دوران دانشجویی و به ویژه بین دختران در مقاطع مختلف تحصیلی است.

بنابراین به جهت مطالعه کمیت و کیفیت تمایل دختران دانشجو به خوانش رمان عامه پسند عاشقانه، در ادامه پژوهش مذکور و بدون در نظر گرفتن انگیزشهای روحی و کاربردی که موجب علاقمندی به مطالعه این نوع از رمان می شود، به بررسی دلالتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر یکی از مصارف فرهنگی پر مخاطب پرداختیم.

نتایج پژوهش نشان می دهد از نمونه ۲۹۰ نفری این پژوهش ۴۶.۲ درصد از پاسخگویان، رمان می خوانند. و ۵۳.۸ درصد تمایلی به مطالعه رمان ندارند.

نتایج بررسی پایگاه اقتصادی- اجتماعی، سرمایه فرهنگی و سرمایه اجتماعی دانشجویان نشان می دهد پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده ۴۲.۰ درصد از دانشجویان پایین، ۴۵.۶ درصد متوسط و ۱۲.۴ درصد بالا است.

یافته های بررسی میزان سرمایه فرهنگی دانشجویان بیانگر این امر است که ۷۷.۶ درصد از نمونه، سرمایه فرهنگی فردی پایینی دارند و ۲۲.۴ درصد نیز از سرمایه فرهنگی متوسط برخوردارند. و هیچ یک از دانشجویان از سرمایه فرهنگی بالا برخوردار نشده اند. در همین رابطه مشخص شد در بعد تجسم یافته، ۶۰.۱ درصد از پاسخگویان، سرمایه فرهنگی تجسم یافته پایین و ۳۸.۸ درصد سرمایه فرهنگی تجسم

یافته متوسط دارند و تنها ۱۰ درصد از دانشجویان از سرمایه فرهنگی تجسم یافته بالایی برخوردارند. میزان سرمایه فرهنگی عینیت یافته ۸۷.۱ درصد از پاسخگویان پایین است و ۸.۴ درصد سرمایه عینیت یافته متوسطی دارند. ۴.۵ درصد از دانشجویان نیز از سرمایه عینیت یافته بالایی برخوردارند. همچنین مشاهده شد ۸۷.۲ درصد از کل پاسخگویان سرمایه نهادی پایینی دارند. ۱۲.۸ درصد سرمایه فرهنگی نهادی متوسطی دارند. هیچ یک از دانشجویان، سرمایه فرهنگی نهادی بالایی ندارند.

نتایج بررسی میزان سرمایه اجتماعی نشان می دهد ۱۷.۲ درصد دانشجویان از سرمایه اجتماعی پایین، ۷۹.۳ درصد از سرمایه اجتماعی متوسط و ۳.۴ درصد از سرمایه اجتماعی بالا برخوردارند. بررسی ابعاد سرمایه اجتماعی نشان می دهد میزان اعتماد عمومی بین ۵۱.۷ درصد از پاسخگویان پایین؛ ۴۲.۸ درصد متوسط و ۵.۵ درصد بالا می باشد. میزان اعتماد به اشخاص نزدیک ۷۱.۴ درصد از پاسخگویان متوسط است. بین ۲۱.۰ درصد میزان این اعتماد بالاست و تنها ۷.۶ درصد از پاسخگویان اعتماد پایینی به اشخاص نزدیک خود دارند. اعتماد نهادی ۳۳.۸ درصد از دانشجویان پایین است و ۵۹.۷ درصد اعتماد نهادی متوسطی دارند و تنها ۶.۵ درصد از کل نمونه اعتماد نهادی بالایی دارند.

۶۵.۵ درصد از پاسخگویان میزان روابط و مشارکت در فعالیتهای جمعی اشخاص نزدیک خود را متوسط ارزیابی می کنند. ۲۴.۸ درصد نیز از این حیث رتبه بالایی دارند. ۹.۷ درصد نیز از روابط و مشارکت پایینی برخوردارند. سایر یافته ها نیز نشان می دهد میزان مشارکت اجتماعی ۵۴.۸ درصد از پاسخگویان پایین است. ۴۲.۱ درصد از میزان مشارکت متوسطی برخوردارند. و تنها ۳.۱ درصد میزان مشارکت اجتماعی بالایی دارند.

سایر نتایج نشان می دهد ۸۱.۱ درصد از دانشجویان برخوردار از پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین از سرمایه فرهنگی پایین برخوردار شده اند؛ در مقابل ۱۸.۹ درصد میزان سرمایه فرهنگی متوسطی دارند. از سوی دیگر ۷۷.۴ درصد از دانشجویان برخوردار از پایگاه اقتصادی- اجتماعی متوسط دارای سرمایه فرهنگی پایینی هستند. و بقیه، سرمایه فرهنگی متوسطی دارند. همچنین ۶۵.۷ درصد از دانشجویان برخوردار از پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالا، سرمایه فرهنگی پایین و ۳۳.۴ درصد از آنان سرمایه فرهنگی متوسطی دارند.

نتایج دیگر نشان می دهد ۷۹.۵ درصد از دانشجویانی که پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین دارند؛ ۸۰.۵ درصد از دانشجویان برخوردار از پایگاه اقتصادی- اجتماعی متوسط و ۷۴.۳ درصد از دانشجویانی که خانواده ای با پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالا دارند از سرمایه اجتماعی متوسطی برخوردارند. همچنین سایر نتایج نشان می دهد ۸۴.۰ درصد از دانشجویانی که سرمایه اجتماعی پایین دارند، ۷۶.۵ درصد از دانشجویانی که سرمایه اجتماعی متوسط دارند و ۷۰.۰ درصد از دانشجویانی که سرمایه اجتماعی بالا دارند از سرمایه فرهنگی پایین برخوردارند.

یافته های سنجش ذائقه ادبی نیز نشان می دهد ۶۴.۲ درصد از دانشجویانی که رمان می خوانند دارای ذائقه ادبی عامه پسند عاشقانه می باشند. ۲۶.۱ درصد ذائقه عامه پسند- بینایی دارند. ذائقه ادبی ۴.۵ درصد از دختران دانشجو بینایی است. و ۵.۲ درصد از دختران دانشجو از ذائقه ادبی جدی برخوردارند. به عبارت دیگر، در حال حاضر مجموعاً فقط ۹.۷ درصد از دانشجویان رمان خوان، دارای ذائقه ادبی غیر عامه پسند (بینایی و جدی) می باشند و ۹۰.۳ درصد از پاسخگویان دارای ذائقه عامه پسند (کاملاً عامه پسند و عامه پسند- بینایی) می باشند.

سایر نتایج نشان می دهد ۷۴.۶ درصد از دانشجویان رمان خوان، در مقطع راهنمایی، رمانهای عامه پسند عاشقانه می خوانده اند. این در حالی است که ۹۱.۸ درصد از دانشجویان رمان خوان، در دوران دانشجویی رمان عاشقانه می خوانند.

بررسی ذائقه موضوعی دانشجویان نیز نشان می دهد موضوع رمانهای مورد مطالعه ۸۲.۱ درصد از دانشجویان رمان خوان، عاشقانه است. رمانهایی با موضوع اجتماعی، انتخاب ۳۸.۸ درصد از مخاطبین رمان بوده است.

علاوه بر این مشخص شد ۵۷.۵ درصد از دانشجویان رمان خوان، آثار فهیمه رحیمی و ۴۸.۵ درصد دانشجویان رمان خوان، آثار م. مودب پور را مطالعه می کنند.

۵-۲) بحث و نتیجه گیری

در راستای تبیین موضوع اصلی تحقیق یعنی سنجش ذائقه ادبی و موضوعی دانشجویان و پیگیری اهداف پژوهش، یازده فرضیه مطرح شد. این فرضیات را به چهار دسته کلی تقسیم بندی کرده و ذیل آن به بررسی فرضیات و نتایج خواهیم پرداخت.

۱- فرضیاتی که تلاش می کند تا در قالب دو نظریه بازتولید فرهنگی بوردیو و تحرک فرهنگی دیماجیو، کل نمونه را از جهت پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده و میزان سرمایه فرهنگی و اجتماعی فردی، مورد بررسی قرار دهد. در این رابطه سه فرضیه مطرح شد که به بررسی رابطه پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه های اجتماعی و فرهنگی می پردازد.

فرضیه ۱: بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه فرهنگی رابطه وجود دارد.

آزمون فرضیه اول نشان داد برخلاف دیدگاه بوردیو بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده دانشجو و میزان سرمایه فرهنگی وی ارتباطی وجود ندارد. و خانواده های برخوردار از پایگاه اقتصادی- اجتماعی متوسط و بالا، نه تنها قادر به بازتولید خود از طریق ایجاد سرمایه فرهنگی مناسب در فرزندان خود نشده اند بلکه در اکثر موارد میزان سرمایه فرهنگی دانشجویان در موقعیتی پایین تر از پایگاه اقتصادی- اجتماعی والدین قرار گرفته است. حال آنکه انتظار می رود این دسته، از سرمایه فرهنگی بالا و حداقل سرمایه فرهنگی متوسط برخوردار شده باشند.

این نتایج می تواند حاکی از عدم وجود سبک زندگی فرهنگی در خانواده های دانشجویان و روند ناقص جامعه پذیری فرهنگی باشد. در مقابل، نتایج نشان می دهد درصد پائینی از دانشجویان برخوردار از پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین از سرمایه فرهنگی متوسط بهره مند شده اند؛ که می تواند بیانگر تلاش خانواده برای افزایش دارایی فرهنگی فرزندان و تحرک فرهنگی باشد. به نظر می رسد چنانکه دیماجیو بیان کرده است پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده به تنهایی تعیین کننده سرمایه فرهنگی افراد نیست. و غفلت از اولویت های فرهنگی در خانواده موجب این ناهماهنگی شده است.

به طور کلی به نظر می رسد نتایج، بیانگر عدم توجه شایسته به مقوله فرهنگ در خانوارهای ایرانی است. از سوی دیگر و با توجه به اینکه خانواده تنها نهاد جامعه پذیری به شمار نمی رود میزان پایین سرمایه فرهنگی اکثریت دانشجویان می تواند بیانگر عملکرد ناقص سایر نهادها در حوزه جامعه پذیری باشد. همچنین با توجه به پایین بودن سرمایه فرهنگی اکثر دانشجویان، به نظر می رسد دانشگاه به عنوان نهادی که سهم برابری از سرمایه های فرهنگی و اجتماعی را در اختیار دانشجویان قرار می دهد و می تواند نقش تعیین کننده ای در افزایش کمی و کیفی سرمایه های فرهنگی و اجتماعی دانشجویان داشته باشد به درستی ایفای نقش نکرده است.

فرضیه ۲: بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه اجتماعی رابطه وجود دارد.

آزمون فرضیه دوم نیز نظریه بورديو مبنی بر وجود رابطه خویشاوندی بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه اجتماعی را تایید نکرد. و اکثر دانشجویان از سرمایه اجتماعی بالاتری نسبت به پایگاه اقتصادی- اجتماعی خود برخوردار شده اند. که می تواند ناشی از تغییر نگرش مثبت نسبت به حضور اجتماعی دختران و در نتیجه افزایش میزان ارتباطات، اعتماد و مشارکت اجتماعی آنان در سالهای اخیر باشد.

فرضیه ۳: بین سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی رابطه وجود دارد.

یافته ها بیانگر عدم تناسب میزان این دو سرمایه بین دختران دانشجوی دارای سرمایه اجتماعی متوسط و بالا می باشد. نتایج آزمون این فرضیه هم بر خلاف نظر بورديو، تناسب و هم سویی سرمایه های فرهنگی و اجتماعی افراد را رد می کند.

به نظر می رسد دانشجویان علی رغم برخورداری از سرمایه اجتماعی نتوانسته اند در فرایند جامعه پذیری، از این سرمایه برای ارتقای کمی و کیفی سرمایه های فرهنگی خود بهره برداری کنند. البته چنانکه نتایج نشان می دهد اکثر دختران دانشجوی نمونه تحقیق از سرمایه فرهنگی پایینی برخوردارند و آورده های اکثریت دانشجویان به میدان دانشگاه از این حیث بسیار پایین است. لذا طبیعی به نظر می رسد که

سرمایه اجتماعی دانشجویان در تعامل با دانشجویان دیگر، به سرمایه فرهنگی تبدیل نشده باشد و در نتیجه زمینه ای برای همگرایی فرهنگی فراهم نشده باشد.

۲- دسته دوم فرضیات با مقایسه دانشجویان رمان خوان و غیر رمان خوان درصدد بررسی این موضوعند که پایگاه اقتصادی- اجتماعی، سرمایه فرهنگی و اجتماعی بر گرایش به یک رفتار فرهنگی مانند خوانش رمان موثر است یا خیر. در این رابطه سه فرضیه مطرح شد.

فرضیه ۴: پایگاه اقتصادی- اجتماعی دو گروه رمان خوان و غیر رمان خوان متفاوت است.

فرضیه ۵: میزان سرمایه فرهنگی دو گروه رمان خوان و غیر رمان خوان متفاوت است.

فرضیه ۶: میزان سرمایه اجتماعی دو گروه رمان خوان و غیر رمان خوان متفاوت است.

از بین این سه فرضیه، تنها ارتباط میزان سرمایه فرهنگی با خوانش رمان تایید شد. و بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه اجتماعی با خوانش رمان به عنوان یک رفتار فرهنگی ارتباطی محقق نشد. نتایج نشان داد میانگین رتبه سرمایه فرهنگی دانشجویانی که رمان می خوانند از میانگین رتبه سرمایه فرهنگی دختران دانشجویی که رمان نمی خوانند بیشتر است. این نتیجه تعیین کننده بودن متغیر سرمایه فرهنگی را در رابطه با مصرف فرهنگی و گرایش به نوع خاصی از کالای فرهنگی به خوبی نشان می دهد. تفاوتی بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه اجتماعی دختران دانشجوی رمان خوان و غیر رمان خوان مشاهده نشد. این در حالی است که نظریات مصرف فرهنگی، سرمایه های سه گانه را در استفاده از کالاهای فرهنگی موثر می پندارند. بنابراین می توان نتیجه گرفت پایگاه اقتصادی- اجتماعی تاثیری مستقیم بر مصرف فرهنگی و خوانش رمان نداشته است و سرمایه فرهنگی و فضای فرهنگی خانواده نقش تعیین کننده تر و بی واسطه ای در این رابطه داشته است.

همچنین محتمل به نظر می رسد عدم وجود نگرش مثبت به خوانش رمان بین بسیاری از والدین حتی تحصیلکرده، می تواند منتج به عدم خوانش رمان و یا عدم تداوم خوانش رمان در مقاطع بالاتر تحصیلی فرزندان بشود. علاوه بر این با توجه به ناکافی بودن شناخت اکثریت مردم نسبت به گستره کیفی و موضوعی ادبیات متعالی؛ در تلقی عمومی و رایج، رمان بیش از آنکه یک ابزار فرهنگی باشد منبعی

سرگرم کننده و فراغتی محسوب می شود که تداوم خوانش آن به ویژه ژانر عاشقانه رمان در دوران دانشجویی نه با کمبود وقت دانشجوی تناسب دارد و نه با منزلت اجتماعی و فرهنگی دانشجوی. البته در کنار عوامل ساختاری نباید ویژگیهای روحی و دلالت‌های روانشناختی را از نظر دور داشت. بدیهی است که برخی از افراد به همین دلایل، گرایشی به مطالعه متون ادبی و در نتیجه خوانش رمان و شعر ندارند.

۳- فرضیاتی که پس از بررسی میزان تمایل دختران دانشجوی به رمان و سنجش نوع ذائقه ادبی آنها، در چارچوب دیدگاه های دو نظریه پرداز مصرف فرهنگی، بوردیو و پترسون؛ به مطالعه عوامل مرتبط با ذائقه ادبی دانشجویان رمان خوان می پردازد. در این رابطه سه فرضیه مطرح شد.

فرضیه ۷: بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و ذائقه ادبی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۸: بین سرمایه فرهنگی و ذائقه ادبی رابطه وجود دارد.

فرضیه ۹: بین سرمایه اجتماعی و ذائقه ادبی رابطه وجود دارد.

از سه فرضیه مطرح شده، رابطه بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه فرهنگی با ذائقه ادبی تایید شد. و رابطه بین سرمایه اجتماعی و ذائقه ادبی مورد تایید قرار نگرفت.

به این ترتیب، نتایج، موید نظر بوردیو در رابطه با ذائقه ادبی است. به گمان بوردیو ذائقه و ترجیحات فرهنگی افراد تحت تاثیر مستقیم پایگاه اقتصادی- اجتماعی و سرمایه فرهنگی افراد است. به این ترتیب نتایج نشان می دهد دختران دانشجویی که دارای پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالاتری هستند و از میزان سرمایه فرهنگی بالاتری برخوردارند از ذائقه غیر عامه پسند برخوردارند. این در حالی است که هیچ یک از دانشجویان از سرمایه فرهنگی بالا برخوردار نبوده اند؛ لذا نقش تعیین کننده سرمایه فرهنگی از این جهت قابل بررسی است؛ و می تواند موید این امر باشد که در کنار سایر عوامل موثر در فرایند جامعه پذیری فرهنگی و با افزایش سرمایه فرهنگی، می توان به ارتقای ذائقه ادبی دانشجویان امیدوار بود.

۴- یکی از مهمترین اهداف این پژوهش بررسی اهمیت نقش دانشگاه در فرایند جامعه پذیری فرهنگی و تاثیر آن بر ارتقای ترجیحات فرهنگی به طور کلی و ذائقه ادبی به طور ویژه بود. در این راستا به بررسی

میزان خوانش رمان های عامه پسند عاشقانه به عنوان معیار اساسی سنجش ذائقه ادبی، در سه دوره تحصیلی پرداخته شد. در این رابطه دو فرضیه مطرح شد.

فرضیه ۱۰: میزان خوانش رمان عاشقانه در سه دوره تحصیلی متفاوت است.

نتایج آزمون این فرضیه متفاوت بودن میزان خوانش در سه دوره تحصیلی را تایید کرد بدین صورت که میزان خوانش در دوره تحصیلی راهنمایی از دو دوره دیگر کمتر است. به طور کلی نقطه شروع آشنایی با رمانهای عامه پسند عاشقانه دوره تحصیلی راهنمایی و از طریق گروه های همسال است. نتایج این پژوهش نیز موید این مسئله است. در دوره دبیرستان میزان خوانش رمان عاشقانه افزایش پیدا می کند که با توجه به شکلگیری بحرانهای عاطفی و هویتی؛ و افزایش رویاپردازی ها و کنجکاوای های ناشی از این شرایط که دختران عموماً در این دوارن با آن روبه رویند قابل توضیح است. میزان خوانش در دوره دانشجویی تا حدودی کاهش می یابد که به جهت افزایش مطالعات درسی و کمبود وقت قابل توجیه است. نکته قابل توجه در این زمینه این موضوع است که خوانش رمان عاشقانه در دوره دانشجویی قطع نشده است بلکه چنانکه از نتایج مشخص است میزان خوانش رمان عاشقانه دوره تحصیلی دبیرستان در دو گزینه «به ندرت» و «اکثر اوقات» کاهش یافته است اما در مقابل، گزینه «گاهی» در دوره تحصیلی دانشجویی افزایش قابل توجهی یافته است. به عبارت دیگر فرایند دانشجویی صرفاً به کاهش میزان صرف وقت برای خوانش رمان عامه پسند عاشقانه منجر شده است در صورتی که انتظار می رود در دوره تحصیلی دانشجویی دو گزینه «اصلاً» و «به ندرت» از افزایش قابل ملاحظه ای برخوردار گردد.

فرضیه ۱۱: میزان خوانش رمان عاشقانه در دو دوره قبل از دانشجویی (دبیرستان) و بعد از آن متفاوت است.

نتایج آزمون بیانگر عدم تایید این فرضیه است و نشان می دهد از نظر میزان خوانش رمان عامه پسند عاشقانه در این دو دوره تفاوتی وجود ندارد. این موضوع با استناد به مطالبی که در توضیح فرضیه ۱۰ مطرح شد قابل توضیح است.

این نتایج از سویی تایید کننده یافته های پژوهش ارحامی (۱۳۸۸) در رابطه با تداوم خوانش رمانهای عامه پسند عاشقانه در دوره های تحصیلی دانشگاهی؛ و دانشجو بودن و تحصیل کرده بودن بخشی از مخاطبین رمانهای عامه پسند عاشقانه است. همچنین این نتیجه ادعای طرفداران ادبیات عامه پسند مبنی بر زمینه ساز بودن خوانش رمانهای عامه پسند برای ورود به عرصه ادبیات متعالی را با تردید رو به رو می کند. از سوی دیگر به نظر می رسد میزان سرمایه های فرهنگی که افراد قبل از ورود به دانشگاه کسب کرده اند بنیانگذار ذائقه ادبی آنان شده است. و دانشگاه به عنوان یکی از نهاد های جامعه پذیری فرهنگی نتوانسته است تغییری در ذائقه ادبی دانشجویان ایجاد کند. به عبارت روشن تر دانشگاه

نتایج بررسی ذائقه موضوعی مخاطبین رمان نیز نشان می دهد موضوع عاشقانه، انتخاب اکثر دانشجویان رمان خوان است. بخش قابل توجهی از مخاطبین رمان هم عنوان کرده اند به مطالعه رمانهایی با مضامین اجتماعی علاقمندند. این در حالی است که در مطالعات اکتشافی با دو برداشت متفاوت از مضمون و موضوع رمانهای عامه پسند عاشقانه مواجه شدیم. برخی از مخاطبین، این رمانها را به دو دسته رمانهای صرفا عاشقانه و رمانهای عاشقانه- خانوادگی تقسیم بندی می کنند. رمانهای خانوادگی به زعم این دسته از مخاطبین، رمانهایی است که در قبال مشکلات خانوادگی ایجاد شده برای شخصیت های داستان، راهکارهایی عملی ارائه می دهد که می تواند در زندگی مخاطب رمان خوان و در موقعیت های مشابه، کاربرد حل مسئله داشته باشد.

بعضی از مخاطبین نیز معتقدند این رمانها به جهت ارائه مسائلی که زنان و دختران در جامعه امروزی با آن مواجهند علاوه بر مضمون عاشقانه، محتوای اجتماعی دارند. به زعم مخاطبین، شخصیت های زن ارائه شده در این رمانها می توانند به عنوان الگوی مقاومت در برابر مصائب اجتماعی مورد توجه قرار بگیرند. به این ترتیب مقبولیت رمانهایی با محتوای اجتماعی بین دختران دانشجو از این طریق تا حدودی می تواند قابل توضیح باشد.

همچنین در این پژوهش چنانکه انتظار می رفت «فهیمة رحیمی» و «م. مودب پور» به عنوان دو نویسنده آثار عامه پسند با فاصله بسیار از سایر نویسندگان مطرح شده در این مطالعه، توسط مخاطبین رمان انتخاب شده اند. این یافته با لیست های موجود از پرفروش ترین و پرمخاطب ترین آثار بازار نشر که عموماً آثار این دو عامه پسند نویس را در صدر خود دارند مطابقت می کند.

چنانکه مشهود است به جهت تعامل نامناسب و ناکافی نهادهای دخیل در امر جامعه پذیری فرهنگی، به ویژه ناکارآمدی میدان دانشگاهی از حیث تولید سرمایه های فرهنگی و اجتماعی، و تداوم روند بازتولید، دانشجویان از منابع متکثر جامعه پذیری فرهنگی و اجتماعی برخوردار نشده اند و نقش اساسی بر عهده نهاد خانواده قرار گرفته است. این نکته از آن جهت حائز اهمیت است که به دلیل عدم رواج سبک زندگی فرهنگی بین اکثر خانواده ها، نمی توان انتظار داشت با دانشجویانی برخوردار از سرمایه فرهنگی و اجتماعی مطلوب؛ و بهره مند از ذائقه هنری و ادبی متعالی بعد از اتمام تحصیلات دانشگاهی رو به رو باشیم. به این ترتیب می توان گفت بر خلاف تصور، نهادهای جامعه پذیری فرهنگی اعم از خانواده، آموزش و پرورش، رسانه ها، نظام آموزش عالی و سازمانهای فرهنگی چنانکه شایسته است از عهده نقش های محوله برای تربیت ذائقه فرهنگی و ادبی مخاطبین به نحوی که هنگام قرار گرفتن در معرض ادبیات تنها، گیرنده ای منفعل نباشند برنیامده اند.

نهاد ادبیات نیز علی رغم توان جریان سازی و برخورداری از حوزه غنی آثار داستانی، چندان که باید موفق به بازتولید خود نشده است در صورتی که زمینه برای این امر فراهم است و مخاطب ادبیات به جهت عدم آگاهی، به حوزه غنی ادبی دسترسی ندارد.

۵-۳) پیشنهاد‌های پژوهشی و اجرایی منتج از تحقیق

۱- عدم برخوردای دانشجویان از منابع متکثر جامعه پذیری، ناشی از عملکرد ناقص نهاد‌های متولی این امر و نقش غیر قابل انکار نهاد خانواده در جهت گیری فرهنگی افراد، نمایانگر اهمیت اشاعه بیش از پیش «سبک زندگی فرهنگی» به ویژه از طریق رسانه های گروهی است.

۲- با توجه به تصویب «زنگ مطالعه» از سوی آموزش و پرورش و عدم اجرای آن، علی رغم نقش بسیار موثری که این برنامه می تواند در افزایش دانش و تعالی ذائقه ادبی دانش آموزان داشته باشد پیگیری های رسمی جهت اجرایی شدن این برنامه از سوی نهاد‌های زیربط ضروری به نظر می رسد.

۳- ارتقای کیفی کتابهای درسی ادبیات در مقاطع راهنمایی و دبیرستان در سالهای اخیر قابل توجه است اما آنچه این تلاش را ثمر بخش می کند علاوه بر بهره مندی از معلمان و دبیران توانمند، توجه ویژه به کیفیت برگزاری ساعات درس ادبیات، به ویژه «زنگ انشا» است. بدیهی است خواندن و نوشتن، پیوندی قابل توجه و ناگسستنی با یکدیگر دارند. بدیهی است فراگیری اصول نگارش مستلزم بهره گیری از آثار نویسندگانی است که پشتوانه ادبی و فرهنگی کشور به شمار می آیند.

آشنایی با مفاخر ادبی اعم از کلاسیک و معاصر زمانی می تواند مفید واقع شود که فرد، دانش و مهارت لازم برای خوانش و درک محتوای آثار آنها را نیز داشته باشد. به این ترتیب همراه با ارتقای آگاهی و سواد ادبی، تقویت مهارت های زبانی و نگارشی، از سویی بهترین راه جلوگیری از گسست بین نسل امروز و پشتوانه های فرهنگی و ادبی و از سوی دیگر زمینه ساز پی ریزی دانش و ذائقه ادبی به شمار می آید. به این جهت، توجه نهاد آموزش و پرورش به اجرای مناسب «زنگ انشا» در کنار «زنگ مطالعه» برای پرورش دانش و ذائقه هنری و ادبی نسل امروز ضروری به نظر می رسد.

۴- با توجه به اهمیت انکار ناپذیر ادبیات به عنوان میراث مکتوب فرهنگی، ضروری به نظر می رسد رسانه های گروهی در راستای اصلاح نگرش مسئولین نهاد‌های جامعه پذیری فرهنگی مانند آموزش و پرورش، سازمانهای فرهنگی، و به طور ویژه نهاد خانواده، نسبت به ادبیات به ویژه ادبیات داستانی و رمان؛ تلاشهای زیربنایی و جدی را آغاز کنند. به این منظور، همراه با راه اندازی شبکه های متعدد که با اهداف فرهنگی، سرگرمی، ورزشی، ارتقای سلامت، و ... در معرض مخاطبین تلویزیون و رادیو قرار می گیرد؛ تاسیس «شبکه کتاب و کتابخوانی» با استفاده از رهنمودهای دست اندرکاران حوزه کتاب مانند

ناشران، پژوهشگران ادبی، منتقدین، مولفین، و ... می تواند در راس اولویتهای برنامه ریزان و برنامه سازان صدا و سیما قرار بگیرد.

۵- بررسی میزان برخورداری دختران دانشجو از ابعاد سه گانه سرمایه فرهنگی نشان داد درصد بالایی از آنان سرمایه های فرهنگی تجسم یافته، عینیت یافته و نهادی پایینی دارند. با توجه به نتایج تحقیق، این مسئله در مورد دو بعد عینی و نهادی در مقایسه با بعد تجسم یافته قابل ملاحظه تر است. پایین بودن سرمایه فرهنگی تجسم یافته، تاکید مجددی بر عدم وجود فضای فرهنگی در خانواده های اغلب دانشجویان و بیانگر سطح نامطلوب برخورداری دانشجویان از رفتارهای فرهنگی مانند شرکت در جلسات داستان و شعر، بازدید از نمایشگاه های هنری، اماکن تاریخی و فعالیت در کانون های فرهنگی و فرهنگسراها است.

پایین بودن سرمایه فرهنگی نهادی و به عبارت دیگر، میزان نامطلوب گرایش به کسب مهارتهای فرهنگی- هنری و اکتفا به تحصیل در رشته های علمی نیز نمایانگر حرکت تک بعدی دانشجویان؛ و مغفول ماندن هنر بین اقشار تحصیلکرده است. تداوم دور ماندن از میدان هنر می تواند به گسست بین نسل امروز به ویژه قشر دانشجو و پیشینه های هنری و فرهنگی منجر شود. به این ترتیب اهمیت فعالیت جدی و هم سویی نهادهای جامعه پذیری برای رواج سبک زندگی فرهنگی، ایجاد نگرش های هنری و فرهنگی، بازنمایی و بازگرداندن هنر، به ویژه هنر کاربردی به زندگی روزمره نسل جدید، روشن است. بدیهی است سرمایه گذاری در مقوله هنر کاربردی و توجه به کارکردهای اجتماعی و اقتصادی هنر علاوه بر جنبه های زیباشناختی آن، می تواند ضمن انتقال مناسب میراث فرهنگی- هنری، و بهبود کمیت و کیفیت سرمایه های فرهنگی؛ راه های جدیدی فرا روی جوانان به ویژه دختران برای پی ریزی سبک زندگی فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی مبتنی بر فراگیری همزمان علم و هنر قرار بدهد.

پایین بودن سرمایه عینی (میزان کتابهای غیر درسی موجود در منزل) از این جهت قابل توجه است که نشان می دهد خرید کتاب غیر درسی، یک رفتار فرهنگی مقبول بین اغلب خانواده ها و به تبع آن، دانشجویان به شمار نمی آید. فارغ از دلایل فرهنگی و اقتصادی زمینه ساز عدم تبدیل خرید کتاب به یک رفتار فرهنگی رایج، رسالت کتابخانه ها به ویژه کتابخانه های عمومی به عنوان یکی از منابع مهم فراهم آوری سرمایه عینیت یافته، اهمیت ویژه ای پیدا می کند. مجموعه سازی مناسب مبتنی بر نیازسنجی

پیوسته دانشجویان، روز آمد کردن مجموعه کتابخانه با فاصله زمانی کم از بازار نشر، می تواند راهکارهای مطلوبی برای جذب بیشتر و موثر تر جامعه کتاب خوان باشد.

علاوه بر این، ترویج خرید کتابهای غیر درسی و تشکیل کتابخانه در منزل، علاوه بر ایجاد فضای فرهنگی برای اعضای خانواده و رونق بازار نشر می تواند موجب بهره مندی از محیط فرهنگی موجود در کتابفروشی ها و مواجهه بی واسطه تر با حوزه گسترده کتاب شود.

۶- بررسی میزان سرمایه اجتماعی دانشجویان بیانگر برخورداری آنها از سطحی نسبتاً مطلوب از این سرمایه است. اما نکته حائز اهمیت در این رابطه عدم بهره برداری از این سرمایه برای افزایش کمی و کیفی سرمایه فرهنگی از طریق نهادهای آموزشی و سازمانهای فرهنگی مانند کانون های فرهنگی، فرهنگسراها، کتابخانه های عمومی، حوزه های هنری و جلسات فرهنگی- هنری است. به نظر می رسد سرمایه اجتماعی تنها به افزایش حضور اجتماعی و مشارکت اجتماعی، علمی و حرفه ای دختران منجر شده است و حضور در مجامع فرهنگی- هنری و مشارکت در فعالیت های هنری و فرهنگی در این مقوله چندان جایگاهی ندارد. گمان می رود علاوه بر غیر فرهنگی بودن سبک زندگی اکثر خانواده ها، عدم توجه مناسب سازمانهای فرهنگی به موضوع تبلیغات از دلایل اصلی بی اطلاعی اقشار مختلف به ویژه دانشجویان از موقعیت مکانی و گستره امکانات و خدمات این مراکز فرهنگی- هنری است. می توان امیدوار بود با توجه بیشتر سازمان های فرهنگی به فراخوانی و تبلیغات گسترده در اماکن عمومی و مجموعه های آموزشی و مذهبی مانند دانشگاه، مساجد و سایر حوزه های حضور جوانان، زمینه آشنایی اقشار مختلف با فعالیت های هنری و فرهنگی؛ و بهره برداری از سرمایه اجتماعی آنان به منظور ارتقای سرمایه فرهنگی به میزانی هر چند محدود فراهم شود.

۷- چنانکه از نتایج بر می آید از بین چهار شیوه اصلی موجود برای تهیه رمان، امانت از کتابخانه ها، بیش از سه شیوه دیگر (امانت از دوستان، خرید و داندود از کتابخانه های مجازی) بین مخاطبین رمان مطلوبیت دارد. همچنین از میان کتابخانه های عمومی، آستان قدس، و دانشگاه، کتابخانه های عمومی منبع قابل توجهی برای تهیه رمان از سوی مخاطبین به شمار می آید. لذا نقش تعیین کننده کتابخانه های عمومی در جهت دهی ذائقه ادبی اعضا بدیهی به نظر می رسد.

روشن است در کنار مجموعه سازی مناسب و تهیه طیف گسترده ای از رمانها برای برآورده کردن نیازهای عموم مراجعان کتابخانه های عمومی، شناسایی و جهت دهی سلیقه ادبی اعضا از اهمیت ویژه ای

برخوردار است. این امر در درجه اول مستلزم برنامه ریزی برای استفاده از کتابداران آشنا به حوزه ادبیات داستانی است. کتابداران به عنوان یک واسط فرهنگی ویژه باید علاوه بر برخورداری از میزان سرمایه فرهنگی قابل ملاحظه، از عرصه غنی و متنوع ادبیات داستانی، شناخت کافی داشته باشند و به اهمیت نقش خود در ارتقای ذائقه ادبی نسل جوان واقف باشند. بدیهی است آگاهی و مهارت لازم برای جهت دهی و پرورش دانش و ذائقه ادبی می تواند از طریق برنامه های ضمن خدمت به کتابداران کتابخانه های عمومی آموزش داده شود.

۸- با توجه به تفاوت قابل ملاحظه دانشگاه های دولتی، آزاد و پیام نور از جهت برخورداری از امکانات؛ و میدان های سرمایه ای متفاوتی که این دانشگاه ها در اختیار دانشجویان خود می گذارند پیشنهاد می شود برای مطالعه کارآمدی میدان های متفاوت دانشگاهی و بررسی تفاوت میزان اثر گذاری این سه دانشگاه بر فرایند جامعه پذیری فرهنگی و اجتماعی، به منظور مقایسه با نتایج این تحقیق، طی پژوهشی به سنجش ذائقه ادبی دانشجویان دانشگاه دولتی و آزاد پرداخته شود.

۹- با توجه به مطلوبیت مطالعه شعر و نثر ادبی بین ۴۳٫۸ درصد از پاسخگویان و همچنین ناشناخته بودن ذائقه شعری دانشجویان پیشنهاد می شود پژوهشی برای سنجش ذائقه شعری دانشجویان انجام پذیرد. اهمیت این پژوهش از این جهت است که تا کنون ذائقه شعری جوانان و به ویژه قشر دانشجو مورد بررسی قرار نگرفته است. بُعد مهم تر این جریان به رواج موسیقی هایی با نازلترین سطح کیفی شعر و ترانه بین قشر جوان مربوط می شود که می تواند به افزایش بیگانگی نسل جوان با پیشینه غنی شعر ایرانی و افت ذائقه شعری منجر شود.

۱۰- میزان پایین مشارکت در نظرسنجی ها و عدم آگاهی از اهمیت تکمیل پرسشنامه موجب طولانی شدن روند تحقیق، افزایش پرسشنامه های ناقص و داده های گمشده، اتلاف وقت محقق، و افزایش هزینه های مادی می شود. به این ترتیب ترویج فرهنگ مشارکت در نظر سنجی ها به ویژه بین دانشجویان که به طور معمول جامعه آماری بخش قابل توجهی از پژوهشها به شمار می آیند ضروری به نظر می رسد.

منابع و پیوستها

منابع

الف - کتاب:

- استونز، راب (۱۳۷۹)، متفکران بزرگ جامعه شناسی، ترجمه مهرداد میردامادی، تهران: مرکز.
- بوردیو، پیر (۱۳۹۰)، تمایز: نقد اجتماعی قضاوت‌های ذوقی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: ثالث.
- بوردیو، پیر (۱۳۸۴)، شکل‌های سرمایه در سرمایه اجتماعی: اعتماد، دموکراسی و توسعه، گردآوری کیان تاجبش، ترجمه افشین خاکباز، تهران: انتشارات شیرازه.
- حبیب پور، کرم و رضا صفری (۱۳۹۰)، راهنمای جامع کاربرد spss در تحقیقات پیمایشی، تهران: لویه، متفکران.
- ریترز، جرج (۱۳۷۴)، نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: علمی.
- شوکینگ، لوین (۱۳۷۳)، جامعه شناسی ذوق ادبی، ترجمه فریدون بدره‌ای، تهران: توس.
- شویره، کریستیان، و اولیویه فونتین (۱۳۸۵)، واژگان پیر بوردیو، ترجمه مرتضی کتبی، تهران: نشر نی.
- مریدی، محمد رضا، و معصومه تقی زادگان (۱۳۸۸)، کار هنر، مشهد: به نشر.

ب - مقاله:

- استوری، جان (۱۳۸۳)، داستانهای عامه پسند، ارغنون، شماره ۲۵، پاییز ۱۳۸۳، ص ۴۴-۱.
- اسلامی، حسن (۱۳۸۲)، رمان به مثابه ابزاری ایدئولوژیک، پژوهش و سنجش، شماره ۳۶، «دین و رسانه (۲)»، زمستان ۱۳۸۲، ص ۱۱۵-۱۲۷.
- افشانی، علیرضا، و مهربان پارسامهر (۱۳۹۰)، مقایسه میزان سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه یزد و اصفهان، فصلنامه تحلیل نظم اجتماعی دانشگاه شهید بهشتی (۱۳۹۰)، شماره ۴۰، ص ۱۵۷-۱۸۱.
- باینگانی، بهمن، و علی کاظمی (۱۳۸۹)، بررسی مبانی تئوریک مفهوم سرمایه فرهنگی، برگ فرهنگ، بهار و تابستان ۱۳۸۹، ص ۲۱-۸.
- برکت، بهزاد (۱۳۸۷)، هویت و بازتاب آن در رمان، ادب پژوهی، تابستان و پاییز ۱۳۸۷، ص ۹۰-۶۱.

- پارسامهر، مهربان، و سمیه جسمانی (۱۳۸۸)، نقش سرمایه اجتماعی بر مصرف ورزش (تماشای ورزش) مطالعه جوان شهر یزد، پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی (علوم حرکتی و ورزش)، بهار و تابستان، سال اول، ص ۸۴-۷۳.
- پاشا شریفی، حسن، و ابوالقاسم اکبری (۱۳۸۷)، نیازهای مطالعاتی دانش آموزان دوره متوسطه کشور درباره کتاب های غیر درسی، فصلنامه نوآوری های آموزشی، شماره ۲۸، سال هفتم، زمستان ۱۳۸۷، ص ۱۱۱-۱۲۸.
- تنهایی، ابوالحسن، و زهرا حضرتی معصومه (۱۳۸۸)، بررسی نظری پژوهشهای سرمایه اجتماعی در جامعه ایران، علوم رفتاری، سال اول، شماره اول، ص ۵۲-۲۹.
- توسلی، غلامعباس، و مرضیه موسوی (۱۳۸۴)، مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تاکید بر نظریه های سرمایه اجتماعی، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۶، زمستان ۱۳۸۴، ص ۳۲-۱.
- جانعلیزاده چوب بستی، حیدر، غلامرضا خوش فر و مهدی سپهر (۱۳۹۰)، سرمایه فرهنگی و موفقیت تحصیلی: ارزیابی تجربی مدل های تجربی نظری، پژوهش نامه مبانی تعلیم و تربیت، سال اول، شماره ۲، ص ۸۳-۱۰۴.
- جوادی یگانه، محمد رضا (۱۳۸۹)، گرایش به رمان های عام پسند در ایران، مقاله ارائه شده در هشتمین کنفرانس بین المللی جهت گیری های تازه در علوم انسانی، دانشگاه کالیفرنیا، لس آنجلس، آمریکا، ۲۹ ژوئیه تا ۳ ژانویه ۲۰۱۰.
- جوادی یگانه، محمد رضا، و آسیه ارحامی (۱۳۸۹)، تجربه خواندن رمان های عاشقانه در فضای زندگی روزمره خوانندگان زن، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال ششم، شماره ۱۸، بهار ۱۳۸۹، ص ۸۵-۵۵.
- جوادی یگانه، محمد رضا، و آسیه ارحامی (۱۳۸۸)، دختران دانشجو و خوانش رمان، پژوهش زنان، دوره ۷، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۸، ص ۵۰-۳۱.
- جوادی یگانه، محمدرضا، و آسیه ارحامی (۱۳۹۰)، کیفیت خوانش رمان های عاشقانه ی عامه پسند توسط زنان، زن در فرهنگ و هنر، دوره ۲، شماره ۴، تابستان ۱۳۹۰، ص ۲۴-۵.

- جواد ییگانه، محد رضا و مریم کاظمی (۱۳۹۰)، نگرش دانشجویان به خواندن رمان جدی، فصلنامه علمی- پژوهشی نقد ادبی، سال چهارم، شماره ۱۳، بهار ۱۳۹۰، ص ۴۷-۲۳.
- حاجتی، زینب (۱۳۸۵)، بازنمایی تجربه زنان از جهان اجتماعی در رمان (تحلیل جامعه شناسانه پنج رمان پر فروش دهه اخیر ۱۳۸۵-۱۳۷۵)، مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان، سال ۷ شماره ۳، زمستان ۱۳۸۸، ص ۹۹-۱۱۷.
- رحمتی، محمد مهدی، و سجاد مرادی (۱۳۸۹)، توزیع اجتماعی الگوی مصرف: بررسی سلیقه های هنری در شهر تهران، جامعه شناسی هنر و ادبیات، سال دوم، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۸۹، ص ۳۲-۵.
- روحانی، حسن (۱۳۸۸)، درآمدی بر نظریه سرمایه فرهنگی، فصلنامه راهبرد، سال هجدهم، شماره ۵۳، زمستان ۱۳۸۸، ص ۷-۳۵.
- شارع پور، محمود، و غلامرضا خوش فر (۱۳۸۱)، رابطه سرمایه فرهنگی با هویت اجتماعی جوانان، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۰، ص ۱۴۷-۱۳۳.
- صفایی، علی و هما مظفری (۱۳۸۸)، بررسی توصیفی، تحلیلی و انتقادی رمان های عامه پسند ایرانی، ادب پژوهی، شماره دهم، ص ۱۳۸-۱۱۱.
- غلام، محمد (۱۳۸۳)، جامعه شناسی رمان معاصر فارسی، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تربیت معلم، سال ۱۲، شماره (۴۶-۴۵)، تابستان و پاییز ۱۳۸۳، ص ۱۲۹-۷۳.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۶)، تصویری از سبک زندگی فرهنگی دانشجویی، فصلنامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۱، پاییز ۱۳۸۶، ص ۱۹۸-۱۷۵.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۵)، جامعه شناسی مصرف موسیقی، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال اول، شماره ۴، پاییز و زمستان ۱۳۸۴، ص ۵۳-۲۷.
- فرهنگی، علی اکبر، و تژا میر فخرایی (۱۳۸۴)، تصویر زن در رمان های عامه پسند ایرانی، جامعه شناسی، سال اول، شماره ۱، ص ۹۲-۶۳.
- فولادیان، احمد (۱۳۸۸)، بررسی میزان سرمایه اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، فصلنامه تخصصی فقه و تاریخ تمدن، سال ششم، شماره ۲۱، پاییز ۱۳۸۸، ص ۱۱۲-۸۷.

- کلاکی، حسن و رضا دوستدار (۱۳۸۸)، بررسی منزلت شغلی و اجتماعی پلیس ایران و عوامل موثر بر آن، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، سال چهارم، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۸، ص ۲۵۱-۲۲۹.
- مقدس جعفری، محمدحسن و علی یعقوبی و مژگان کاردوست (۱۳۸۶)، بورديو و جامعه شناسی ادبیات، ادب پژوهی، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۶، ص ۷۷-۹۴.
- ممتاز، فریده (۱۳۸۳)، معرفی مفهوم طبقه از دیدگاه بورديو، پژوهشنامه علوم انسانی، شماره (۴۲)-۴۱، بهار و تابستان ۱۳۸۳، ص ۱۶۰-۱۴۹.
- میرفخرایی، تژا (۱۳۸۴)، رمان های عامه پسند ایرانی؛ سازگاری زن، مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۴ پاییز و زمستان ۱۳۸۴، ص ۱۹۷-۲۲۲.
- نوغانی، محسن، و احمد رضا اصغر پور ماسوله (۱۳۸۸)، کیفیت زندگی شهروندان و رابطه آن با سرمایه اجتماعی در شهر مشهد، مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد، بهار و تابستان ۱۳۸۸، ص ۱۴۰-۱۱۱.
- نیازی، محسن، و محمد کارکنان (۱۳۸۶)، تبیین جامعه شناختی رابطه سرمایه فرهنگی خانواده با هویت اجتماعی جوانان، فصلنامه مطالعات ملی، سال هشتم، شماره ۳، ص ۵۵-۸۰.
- نیکوبخت، ناصر و عسگر عسگری حسنکلو (۱۳۸۷)، تعامل رمان فارسی و جامعه ایرانی، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان، دوره جدید، شماره ۲۳ (پیاپی ۲۰)، بهار ۱۳۸۷، ص ۳۳۹-۳۲۳.
- وحید، فریدون، رسول ربانی، و مژگان ضیائی (۱۳۸۳)، رابطه پایگاه اقتصادی- اجتماعی و مصرف فرهنگی، فصلنامه فرهنگ اصفهان، شماره ۲۷ و ۲۸، بهار و تابستان ۱۳۸۳، ص ۳۷-۲۵.
- ولی زاده، وحید (۱۳۸۷)، جنسیت در آثار رمان نویسان زن ایرانی، نقد ادبی، سال اول، شماره ۱، ص ۱۹۱-۲۲۴.

ج- پایان نامه:

- ارحامی، آسیه (۱۳۸۸)، مخاطب شناسی رمان های عامه پسند عاشقانه ایرانی، تهران: دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد مطالعات زنان.

- فردرو، محسن (۱۳۷۸)، پایگاه اقتصادی- اجتماعی و مصرف کالاهای فرهنگی (منطقه ۳ و ۱۹ شهر تهران)، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، پایان نامه کارشناسی ارشد.
- فرهنگی، علی اکبر، و تژا میر فخرایی (۱۳۸۴)، مقایسه ساختارهای عمقی رمان های عامه پسند و نخبه گرای ایرانی: تناسب فرهنگی یا گسست گفتمانی، تهران: دانشکده، دانشگاه علوم و تحقیقات، رساله دکتری.
- محمدی طاری، سارا (۱۳۸۵)، نظریه صنعت فرهنگ و ادبیات داستانی ایران (تحلیل نشانه شناسی جلد رمان های فهیمه رحیمی و م. مودب پور)، تهران: دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم ارتباطات.

References

- Braket, kim Pettigrew (2000), **Facework strategies among romance fiction readers**, social science journal, 37, pp 347-360.
- Fera, Tania (2005), **Popular romance novels: seeking out the 'Sisterhood'**, M.A. dissertation, brock university.
- Fuuntan hall, glinda (2008), **A genre of our own: the cultural work of women's popular romance fiction**, Ed.D. dissertation, Arkansas state University, United States- Arkansas.
- Hurley, Frances Kay (1999), **In the words of girls: The reading of adolescent romance fiction**, Ed.D. dissertation, Harvard University, United States- Massachusetts.
- Johnson, Naomi R (2010), **Consuming desires: consumption, Romance, and sexuality in Best-Selling Teen Romance novels**, Women's Studies in communication, Vol. 33, pp 54-33.
- Malfitano, Sonia (2010), **The function of adolescent romance: An analysis of "Sweet Valley High"**, M.Ed. dissertation, York University, Canada.
- Moffit, Mary Anne Smeltzer (1990), **Understanding middle class adolescent leisure: A cultural studies approach to romance novel reading**, Ph.D. dissertation, University of Illinois at Urbana-Champaign, United States- Illinois.
- Morrissey, Katherine (2008), **Fanning the flames of romance: an exploration of fan fiction and the romance novel**, M.A. dissertation, Georgetown University, United States- Washington, DC.
- Neylon, Virginia (2003), **Reading and writing the romance novel: an analysis of romance fiction and its place in the community college classroom**, paper presented at the annual meeting of the conference on college composition and communication (54th, new york. March 19-23, 2003).
- Struve, Laura (2011), **Sisters of Sorts: reading romance fiction and bond among female readers**, The journal of popular culture, Vol.44, No.6, pp 1289-1305.
- Young, erin (2010), **Corporations and utoplane ineividualism: a study of the romance novel in global capitalism**, Ph.D. dissertation, Oregon university.

پرسشنامه

دانشجوی محترم این پرسشنامه برای پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد و جهت بررسی علایق مطالعاتی، تهیه شده است شما به صورت تصادفی به عنوان نمونه ی این تحقیق انتخاب شده اید. پاسخگویی صادقانه و دقیق شما به سوالات مطرح شده، کمک شایسته ای به تمرینش تر شدن نتایج این پژوهش خواهد بود. برای پاسخگویی به سوالات، نیازی به درج نام و نام خانوادگی نخواهد بود. لذا از محفوظ ماندن اطلاعات اخذ شده از پرسشنامه نزد پرسشگر اطمینان داشته باشید.

۱- در طول هفته چند دقیقه یا چند ساعت از وقت خود را صرف مطالعه کتاب های غیر درسی می کنید؟ دقیقه یا ساعت

۲- کدام یک از والدین شما اهل مطالعه کتاب های غیر درسی می باشند. پدر ☐ مادر ☐ هیچکدام ☐

۳- در سوال زیر گزینه های مناسب را علامت بزنید.

خواهر (دارم ☐ ندارم ☐) خواهرم اهل مطالعه کتابهای غیر درسی (هست ☐ نیست ☐) خواهرم عضو کتابخانه (هست ☐ نیست ☐)

برادر (دارم ☐ ندارم ☐) برادرم اهل مطالعه کتابهای غیر درسی (هست ☐ نیست ☐) برادرم عضو کتابخانه (هست ☐ نیست ☐)

۴- در صورتی که اهل مطالعه کتابهای غیر درسی هستید موضوع کتابهایی را که معمولاً مطالعه می کنید علامت بزنید. (هر تعداد که لازم می دانید علامت بزنید).

اجتماعی ☐ سیاسی ☐ تاریخی ☐ فرهنگی و هنری (طراحی، نقاشی، سینما، عکاسی و ...) ☐ روان شناسی ☐ مذهبی و اخلاقی ☐ شعر و نثر ادبی ☐
رمان و داستان ☐ فلسفی ☐ حقوقی ☐ دفاع مقدس ☐ جغرافیایی ☐ علمی و فنی (شیمی، فیزیک، ریاضی، رایانه و...) ☐ پزشکی و بهداشتی ☐ ورزشی ☐

۵- میزان مشارکت خود در برنامه های ارائه شده در جدول زیر را مشخص کنید.

ردیف		اصلاً	به ندرت	گاهی اوقات	اکثر اوقات
۱	شرکت در جلسات نقد داستان و داستان نویسی				
۲	شرکت در جلسات نقد شعر و شب شعرها، دوره های مولوی خوانی، حافظ شناسی و ...				
۳	بازدید از نمایشگاه های و گالری های هنری (آثار عکاسی، نقاشی، و ...)				
۴	بازدید از اماکن تاریخی و آثار باستانی و موزه ها				
۵	شرکت و فعالیت در کلاسهای فرهنگی و هنری کانون فرهنگی، فرهنگسرا و مجتمع های فرهنگی.				
۶	شرکت و فعالیت در کلاسها و جلسات فرهنگی و هنری حوزه هنری مشهد				

۶- هر کدام از گزینه های زیر را که کتابهای غیر درسی مورد مطالعه خود را از طریق آن تهیه می کنید علامت بزنید. (هر تعداد را که لازم می دانید علامت بزنید)

امانت از دوستان و آشنایان ☐ امانت از کتابخانه دانشگاه ☐ امانت از کتابخانه آستان قدس رضوی ☐ امانت از کتابخانه عمومی ☐
خرید کتاب از کتابفروشی ☐ خرید کتاب از نمایشگاه کتاب ☐ داندود از ویلاگها و سایتهای داندود کتاب ☐

۷- در چند کتابخانه عضویت دارید؟

۸- کدام یک از والدین شما عضو کتابخانه اند؟ مادر ☐ پدر ☐ هیچکدام ☐

۹- شما و اعضای خانواده به طور تقریبی چه تعداد کتاب غیر درسی در منزل (پدری) دارید؟ تقریباً جلد

۱۰- در جدول زیر فعالیت هایی ارائه شده اند میزان آشنایی و انجام هر یک از فعالیت ها را مشخص کنید.

ردیف	فعالیت	مهارت ندارم	در حال حاضر در کلاسهای آموزشی شرکت کرده ام	تا حدودی مهارت دارم	کاملاً مهارت دارم
۱	زبان خارجی (انگلیسی، فرانسه و ...)				
۲	خطاطی				
۳	طراحی				
۴	نقاشی				
۵	معرق و منبت				
۶	سفالگری				
۷	موسیقی				
۸	تذهیب و مینیاتور				
۹	عکاسی				

۱۱- میزان موافقت و مخالفت خود را با جملات زیر بیان کنید.

ردیف	کاملاً مخالفم	مخالقم	تا حدودی	موافقم	کاملاً موافقم
۱					به تجربه به من ثابت شده است که در رابطه ام با دیگران، نباید اطلاعات زیادی از خودم به آنها بدهم.
۲					این روزها به سختی می توان کسی را پیدا کرد که واقعا بتوان به او اعتماد کرد.

۱۲- به هر یک از افراد و گروه های زیر چقدر اعتماد دارید؟

ردیف	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد
۱					اعضای خانواده
۲					اقوام و خویشان
۳					همسایه ها
۴					دوستان صمیمی
۵					هم کلاسی های دانشگاه
۶					انجمن های علمی دانشجویی
۷					انجمن های سیاسی دانشجویی
۸					گروه ها و موسسه های خیریه
۹					موسسه های دولتی (پلیس، بیمارستان ها، دادگاه، بانک ها، ...)
۱۰					گروه های مذهبی (هیأت ها، جلسه های قرآن)
۱۱					گروه ها و موسسات غیر دولتی (دفاع از محیط زیست، حمایت از بیماران خاص و ...)

۱۳- شما تا چه میزان با افرادی که نام برده می شوند رابطه دارید و تا چه حد در فعالیت های جمعی مانند عروسی و ترحیم، مراسم مذهبی (روضه، مولودی)، تفریح

های جمعی مربوط به افراد زیر شرکت می کنید؟

ردیف	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد
۱					اعضای خانواده
۲					اقوام و خویشاوندان
۳					همسایه ها
۴					دوستان صمیمی
۵					همکلاسی های دانشگاه

۱۴- میزان فعالیت و مشارکت خود را در هر یک از نهادها و فعالیت های زیر مشخص کنید.

ردیف	نوع فعالیت	هیچ وقت	به ندرت	گاهی اوقات	اکثر اوقات	همیشه
۱	گردش های علمی و انجمن های علمی و پژوهشی					
۲	اردوهای مذهبی و زیارتی (راهیان نور و ...)					
۳	فعالیت در انجمن های دانشگاه (نهاد رهبری، انجمن اسلامی، بسیج دانشجویی و ...)					
۴	شرکت در مراسم اجتماعی (عزاداری و جشن های ملی و مذهبی مثل مراسم عاشورا و نیمه شعبان و...)					
۵	شرکت در فعالیت های خیرخواهانه (کمک به آسیب دیدگان زلزله، سیل و ...)					

۱۵- سن : ۱۶- رشته تحصیلی : ۱۷- وضعیت تاهل : مجرد □ متاهل □ مطلقه □ ۱۸- وضعیت اشتغال دانشجوی : بیکار □ شاغل □

۱۹- شغل پدر: ۲۰- شغل مادر:

۲۱- تحصیلات پدر: ۲۲- تحصیلات مادر:

۲۳- درآمد پدر به طور تقریبی:

تا حدود هشتصد هزار تومان □ از ۸۰۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰۰۰ تومان □ از ۱۲۰۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰۰۰۰ تومان □ ۱۵۰۱۰۰۰ تومان و بیشتر □

دانشجوی گرامی، فقط در صورتی که علاقمند به مطالعه رمان هستید به سایر سوالات پاسخ بدهید.

۲۴- معمولا در طول هفته چند دقیقه یا ساعت رمان مطالعه می کنید؟ دقیقه یا ساعت

۲۵- کدام یک از اعضای خانواده پدری شما رمان مطالعه می کنند؟

۲۶- هر کدام از روشهایی که برای تهیه و مطالعه رمانهای مورد علاقه خود استفاده می کنید را علامت بزنید.

امانت از دوستان و آشنایان ☐ امانت از کتابخانه دانشگاه ☐ امانت از کتابخانه عمومی ☐ امانت از کتابخانه آستان قدس رضوی ☐ خرید از کتابفروشی ها ☐
خرید از نمایشگاه کتاب ☐ از سایتها و وبلاگهای دانلود رمان ☐

۲۷- هر کدام از عوامل زیر که بر انتخاب رمان توسط شما موثر است را علامت بزنید.

طرح جلد رمان ☐ نام نویسنده رمان ☐ عنوان رمان ☐ تعداد صفحات رمان بیشتر از ۳۰۰ صفحه باشد ☐ نام ناشر رمان ☐
موضوع رمان ☐ کسب مقام در جشنواره های داستانی ☐ پایان خوش و ازدواج شخصیت های رمان ☐ توصیه و تشویق دیگران ☐

۲۸- معمولا در انتخاب کتاب داستان برای مطالعه به توصیه چه کسانی توجه می کنید؟

اعضای خانواده ☐ دوستان ☐ خودم ☐ اساتید دانشگاه ☐ صفحه فرهنگی روزنامه ☐ برنامه های معرفی کتاب صدا و سیما ☐
کتابدار کتابخانه هایی که عضویت دارم ☐ سایتها و وبلاگهای معرفی رمان ☐ مسئول کتابفروشی ☐ کتابفروش نمایشگاه کتاب ☐
سایتهای ناشران کتاب ☐ داستانهای معرفی شده توسط کانونها و انجمن های داستانی ☐

۲۹- به طور کلی برای تهیه رمان بیشتر از کدام روش استفاده می کنید؟(فقط یک گزینه را علامت بزنید)

امانت از دوستان ☐ امانت از کتابخانه ☐ خریدن رمان ☐ دانلود از سایتها و وبلاگهای اینترنتی ☐

۳۰- معمولا بیشتر از کدام یک از کتابخانه های زیر، رمان و کتابهای داستانی امانت می گیرید؟(فقط یک گزینه را علامت بزنید)

کتابخانه های عمومی ☐ کتابخانه آستان قدس رضوی ☐ کتابخانه دانشگاه ☐ سایر کتابخانه ها ☐

۳۱- در طی دو سال اخیر از کدام یک از نویسندگان زیر رمانی خوانده اید؟ (هر تعداد را که لازم می دانید علامت بزنید)

فهمیه رحیمی ☐ پائولو کوئیلو ☐ مصطفی مستور ☐ عباس معروفی ☐ ویرجینیا وولف ☐ م. مودب پور ☐
تکین حمزه لو ☐ دانیل استیل ☐ رضا امیرخانی ☐ ر. اعتمادی ☐ نسرین ثامنی ☐ زویا پیرزاد ☐
جی.دی. سلینجر ☐ نازی صفوی ☐ پری نوش صنیعی ☐ سید مهدی شجاعی ☐ ریموند کارور ☐ گلشیری ☐

۳۲- در صورتی که نام نویسنده مورد نظر شما بین گزینه های سوال بالا نیست. نام سه رمان محبوب یا نویسنده مورد علاقه که طی امسال آثاری از آنها خوانده اید را بنویسید.

۳۳- پاسخ مناسب را در جدول زیر علامت بزنید.

ردیف	گویه	اصلا	به ندرت	گاهی اوقات	اکثراوقات
۱	در دوران راهنمایی رمان عاشقانه می خواندم.				
۲	در دوران دبیرستان رمان عاشقانه می خواندم.				
۳	در دوران دانشجویی رمان عاشقانه می خوانم.				

۳۴- موضوع اصلی رمانهایی که معمولا مطالعه می کنید کدام یک از گزینه های زیر است؟

سیاسی ☐ تاریخی ☐ عاشقانه ☐ دفاع مقدس ☐ پلیسی - جنایی ☐ اجتماعی ☐
فلسفی ☐ علمی - تخیلی ☐ مذهبی ☐

Abstract

The increasing tendency of girls to read popular romance fictions and the continuation of this tendency during the educational years at university and even in the following years, despite much criticisms and negative attitudes towards to reading this literary genre due to its content and quality on one hand, and studying at university_ one of the most effective institutions in the socialization process_ on the other hand, provided the basis for the present research.

So the purpose of the present study was to compare socio- economic status, cultural capital and social capital of the students who read fictions and those who do not and to investigate literary taste of the formers according to cultural consumption theory.

This survey was done in, using a Questionnaire and the sampling method was stratified proportional to size sampling.

290 girl, seniors of payame noor university of Mashhad (2012-2013) took part in this study. According to findings, 46.2% of the students read fictions while 53.8% of them do not have the tendency to do so.

Other findings also show that 64.2% of the participants have popular literary taste, 26.1% intermediate -Popular, 4.5% intermediate And 5.2% have serious literary taste.

Socio- economic status and cultural capital were found to be effective on the participants' literary taste but no relationship was observed between social capital and literary taste. Cultural capital of the participants who read fiction waz higher compared to the ones who do not read fiction. Findings from the present research also showed that attending university dose not reduce the tendency to read popular romance fiction among the participants.

Keywords: Popular romance fiction, Serious fiction, Socio- economic status, Cultural capital, Social capital, Literary taste, Cultural socialization, University, Girls

Payame Noor University

Mashhad

Thesis Submitted for the Award of
«M.A.» in Sociology

Department of Sociology

Investigation of reading popular romance fictions
between girls and the effect of cultural, social and
economic capitals on it

Leila Pirgazi

Supervisor: M. Azimi Hashemi Ph.D.

Advisor: H. Bakhshi Ph.D.

September 2013